

Prevenција: EMA - edukacija mladih edukatora 2021.

Provoditelj: Liga za prevenciju ovisnosti

Godina provedbe: 2021

Kratki opis programa

Svrha programa je doprinijeti smanjenju incidencije ovisnih i rizičnih ponašanja među djecom i mladima povećanjem dostupnosti i kontinuitetom provedbe sveobuhvatnih, višekomponentnih i inovativnih programa univerzalne prevencije ovisnosti.

Sažetak programa

Program je utemeljen na politici lokalnih zajednica kao cjeline te uključuje multidisciplinarni pristup sudjelovanjem različitih dionika:

- stručnjaka u kreiranju i implementaciji preventivnih sadržaja,
- mladih (samo)organiziranih volontera,
- odgojno-obrazovnih ustanova koje razvijaju ili unapređuju školski preventivni program,
- Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, kojem je Liga za prevenciju ovisnosti nastavna baza od 2018. godine te
- suradničkih udruga, kao i lokalnih medija putem kojih se promovira program.

Sudjelovanjem navedenih dionika preventivnim aktivnostima obuhvaćena su tri glavna okruženja: obitelj, škola i lokalna zajednica. Program se zasniva na edukaciji mladih edukatora, učenika srednjih škola i studenata, koji pod mentorstvom stručnog tima Lige educiraju učenike osnovnih škola s ciljem smanjenja incidencije rizičnih ponašanja. Cilj je kod adolescenata razviti vještine i kompetencije koje su im neophodne da bi se oduprli negativnim socijalnim utjecajima te proširiti njihovo znanje o štetnim učincima uporabe legalnih i ilegalnih psihoaktivnih sredstava. Program obuhvaća primjenu dokazano učinkovitih univerzalnih preventivnih intervencija. Osim preventivnih radionica, koje su sastavni dio preventivnih školskih programa, provode se i predavanja za roditelje i predavanja za učiteljska vijeća. Predavanjima za roditelje utječe se na poboljšanje obiteljskog povezivanja i odnosa te na razvoj roditeljskih kompetencija. Predavanjima za učiteljska vijeća unapređuju se kapaciteti obrazovnih djelatnika za rad s djecom i mladima u području prevencije rizičnih ponašanja. Provodi se i medijska kampanja kojom se širu javnost senzibilizira i informira o tematici. Program sadrži i aktivnosti jačanja stručnih kapaciteta u svrhu unapređenja kvalitete i učinkovitosti rada s mladima te sinergijsko djelovanje lokalne mreže dionika u provedbi preventivnih intervencija na univerzalnoj razini.

Projekt se provodi po Europskim standardima kvalitetne prevencije ovisnosti o drogama (EDPQS) Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA).

1. Županije provedbe

Splitsko-dalmatinska

2. Datum početka i završetka programa

Datum početka: 01.12.2020

Datum završetka: 30.11.2021

3. Ostvaruje li program formalno partnerstvo u zajednici

da

4. Ako da, s kim (suradnik u provedbi)

OŠ Brda, OŠ Pujanki, OŠ Supetar, OŠ Kralja Zvonimira Seget Donji

5. Dosadašnja iskustva udruge/institucije u provedbi istog ili sličnih programa

Mjesto provedbe programa: Grad Split, Grad Supetar, Općina Seget

Godina u kojoj se program provodio: 2021.

Broj obuhvaćenih korisnika: 1771

6. Je li program originalno autorsko djelo nositelja ili je preuzet za korištenje uz dozvole autora

Izvor programa: Originalni program

Originalni naziv programa na jeziku s kojeg je preuzet:

7. Razina preventivnih intervencija

Univerzalna

8. Okruženje na koje je program primarno usmjeren

Škola

9. Rizici i zaštitni imbenici na koje program cilja

Rizici i imbenici: Na razini srednjoškolske i osnovnoškolske populacije rizike za pojavu ovisnih ponašanja predstavlja relativno laka dostupnost psihoaktivnih sredstava, znatiželja, utjecaj vršnjaka ili partnera, zabava, želja za samopotvrđivanjem, psihološki problemi, loši obiteljski odnosi te neinformiranost i neznanje o negativnim učincima psihoaktivnih sredstava. Mladi vežu pozitivna očekivanja od psihoaktivnih tvari (druženje, uroda, dobro raspoloženje, izazov „zabranjenog vožnja“), isključuju trenutne opasnosti i cjeloživotne posljedice kakve droge ostavljaju na mozak. Mnoga istraživanja pokazuju sve nižu dob konzumiranja psihoaktivnih sredstava, ali i nedostatak socijalnih vještina kod mladih i djece.

Zaštitni imbenici: Povećavanjem i korištenjem socijalnih vještina utječe se na pozitivan razvoj mladih te pomažu u zaštiti od zlouporabe sredstava ovisnosti, uključivanjem u rizična ponašanja te predstavljaju zaštitu od razvoja poremećaja u ponašanju (Griffin i sur., 2002). Osim toga, socijalne, socijalno-emocionalne ili, kako se još nazivaju, životne vještine omogućavaju djeci i mladima uspješno nošenje s izazovima rasta, razvoja i odrastanja te ih pripremaju za buduće situacije u kojima će donositi odluke i izbore u životu te ih pripremaju za stvaranje i održavanje pozitivnih odnosa s drugima. Istraživanja nam daju dokaze o vještinama koje su se pokazale najodgovornijima za prevenciju ovisnosti: odolijevanje pritisku vršnjaka, nošenje sa stresom, rješavanje problema u odnosima, vještine asertivnosti, donošenje odluka i postavljanje ciljeva. Uz dobre socijalne/životne vještine, za donošenje zdravih i prosocijalnih odluka i izbora, važno je i kritičko promišljanje. Zaštitni imbenici u obitelji su blizak odnos s roditeljima, adekvatan roditeljski nadzor, jasna pravila ponašanja koja se dosljedno provode u obitelji, zajedničko donošenje nekih obiteljskih odluka... Jačanjem zaštitnih imbenika, povećanjem informiranosti i znanja o negativnim učincima psihoaktivnih sredstava, unaprijevanjem i razvojem osobnih kompetencija te uključivanjem u programe zajednice smanjuju se rizici za donošenje odluka o konzumiranju psihoaktivnih sredstava i za nastanak ovisnih ponašanja.

10. Procjena potreba

Način provedbe: Procjenu potreba napravili smo na sljedeće načine:

1. Analizom podataka iz strateške dokumentacije koja uključuje i relevantne zakonske akte te podatke iz relevantnih godišnjih izvještaja
2. Analizom stručne literature
3. Temeljem iskazanih potreba odgojno-obrazovnih ustanova u Splitsko-dalmatinskoj županiji s kojima kontinuirano surađujemo

Očekivani rezultati: Provedena edukacija Treninga životnih vještina za 50 edukatora/ica kroz 15 radionica te za 8 studentica u iteljskog studija Filozofskog fakulteta kroz 6 edukativnih radionica. Razvijena pripadnost grupi vršnjaka koja predstavlja pozitivan model identifikacije. Unaprijećena slika o sebi, ojačano samopouzdanje. Unaprijećene komunikacijske i prezentacijske vještine. Održani redoviti sastanci volontera i mentoriranje vršnjaka edukatora. Unaprijećena grupna kohezija i motivacija za volontiranje.

Održano 30 preventivnih radionica u osnovnim školama - 11 radionica u OŠ Brda, 4 u OŠ Kralja Zvonimira Seget Donji te 15 u OŠ Pujanki. 546 učenika steklo uvid o rizicima ponašanjima. Volonteri poboljšali svoje komunikacijske i

prezentacijske vještine. Unaprije eni školski preventivni programi na razini zajednice.

Održano 7 online predavanja za roditelje u enika/ca viših razreda osnovne škole. Sudjelovalo 1129 roditelja.

Unaprije ena roditeljska znanja o obiteljskoj dinamici, komunikaciji, roditeljskom nadzoru i etiologiji ovisni kih ponašanja. Roditelji informirani o mogu nostima pružanja daljnje individualne podrške od strane Lige za prevenciju ovisnosti u sklopu besplatnog Liginog savjetovišta.

Održano predavanje za u iteljsko vije e. Unaprije eni kapaciteti stru nih djelatnika škole za rad s djecom i mladima na podru ju prevencije rizi nih ponašanja.

Organizirana edukacija za stru njake u obrazovnim ustanovama, ustanovama socijalne skrbi i pravosudnim ustanovama. Unaprije ene stru ne kompetencije te usvojena nova znanja i metode rada za primjenu u radu s korisni kom skupinom.

Projekt medijski promoviran objavama na društvenim mrežama te putem drugih medija. Javnost senzibilizirana za problem ovisnosti me u mladima.

Izvršena evaluacija. Pripremljena evaluacijska izvješ a. Ocjenjena dinamika provedenih aktivnosti i razina uklju enosti i zadovoljstva korisnika/ca.

11. Trajanje programa

Trajanje jednog ciklusa programa u tjednima: 52

12. Ciljevi programa

Op i: Op i cilj programa je doprinijeti smanjenju incidencije ovisni kih i rizi nih ponašanja me u djecom i mladima pove anjem dostupnosti i kontinuitetom provedbe sveobuhvatnih, višekomponentnih programa univerzalne prevencije ovisnosti u Splistko-dalmatinskoj županiji.

Specifi ni: Specifi ni ciljevi programa su:

- unaprije ene socijalne vještine mladih uklju enih u program vršnja ke edukacije, naro ito na konstruktima kriti kog razmišljanja, odoljevanja vršnja kom pritisku, regulacije emocija, rješavanja problema, postavljanja ciljeva i donošenja odluka
- pove ana razina informiranosti djece i mladih o svim štetnim posljedicama zloupotrebe psihoaktivnih tvari i ovisni kih ponašanja, uklju uju i i razvijanje kroniciteta bolesti ovisnosti
- unaprije ena stru ni kapaciteti i suradnja lokalne mreže dionika u razvoju i implementaciji preventivnih intervencija.

13. Ciljana skupina

Op a populacija, Osnovna škola, Srednja škola, Obitelj / roditelji

14. Korisnici programa

Opis korisnika: Djeca, u enici viših razreda OŠ Brda, OŠ Kralja Zvonimira Seget Donji, OŠ Supetar i OŠ Pujanki - u predadolescentskoj dobi od 11. do 14. godina; heterogene spolne, socijalne i ekonomske strukture. Korisni ka skupina obuhva ena je preventivnim radionicama. Preventivnim radionicama obuhva eno je 546 djece, od toga 254 Ž i 292 M.

Mladi u dobi od 15 do 22 godine, Ligin vršnjaci edukatori koji su iz prethodnih godina uklju eni u program te novi koji su se uklju ili u program tijekom ove školske godine. Vršnjaci edukatori iz prethodnih godina (postoje i edukatori) su, uz Ligin stru ni tim, podrška novim lanovima vršnja kog tima u procesu uklju ivanja u program. U odnosu na dob su homogena skupina, dok su u svim ostalim parametrima heterogeni: obrazovnom (gimnazijalci i strukovne škole, srednjoškolci i studenti), spolnoj, socijalnoj i ekonomskoj. To su mladi ljudi koji su se u Ligin program uklju ili iz razli itih razloga: iz potrebe za društvenim angažmanom (pozitivni uzori ostalima), iz potrebe za pripadanjem nekoj skupini, iz razloga što su prepoznali da im ova vrsta rada može biti korisna u vlastitom razvoju, zbog upoznavanja novih ljudi te jer žele nau iti kako pomo i drugim osobama. Programom su obuhva eni putem edukativnih radionica, provedbom vršnja ke edukacije, sastancima volontera te asistiranjem u preventivnim radionicama. Programom je obuhva eno 50 volontera/ki vršnjaka edukatora, od toga 37 Ž i 13 M.

Studenti/ice – mladi u dobi od 21 do 25 godina, studenti/ice Filozofskog fakulteta u Splitu (smjerova u iteljski studij i pedagogija). Studenti/ice se u program ukljuuju kao vršnjaci edukatori (suvoditelji) u preventivnim radionicama za djecu u osnovnim školama. S obzirom da se radi o studenticama u iteljskog usmjerenja njihove potrebe su stjecanje iskustva rada u praksi, upoznavanje s neformalnim metodama rada s djecom i mladima i informiranje o rizicima oblicima ponašanja među djecom i mladima s kojima će u budućnosti raditi. U provedbi programa sudjelovalo je 8 studentica, sve su ženskog spola.

Roditelji djece viših razreda osnovnih škola - prosječna životna doba oko 40 godina, heterogene spolne, socijalne i obrazovne strukture. Obuhvaćeni su online predavanjima za roditelje te individualnim informiranjem i konzultacijama – prema potrebi. Programom je kroz 7 online predavanja obuhvaćeno 1129 sudionika.

Djelatnici škole (učitelji, profesori) sudjeluju u predavanjima za učiteljsko vijeće škole te edukacijama za jačanje stručnih kapaciteta organiziranim od strane Nositelja programa. Heterogena dobna i spolna struktura. Programom je obuhvaćeno 46 djelatnika, od toga 38 Ž i 8 M.

Škole korisnici programa, jer su aktivnosti koje se provode u školama dio cjelovitog školskog preventivnog programa. Učitelji zbog dugogodišnje suradnje već dobro poznaju Ligin tim, rado sudjeluju u aktivnostima te su djeci u školi takve aktivnosti osvježene i odmak od nastave te odlično reagiraju na njih. Poticanje multidisciplinarnog pristupa i međuresorne suradnje između institucija za odgoj i obrazovanje te nevladinih organizacija u svrhu poboljšanja uloge škole u razvoju preventivnih strategija u lokalnoj zajednici.

Broj korisnika na godišnjoj bazi: 1771

15. Metode korištene u programu

Predavanje, Radionica

16. Program je evaluiran

da

17. Vrsta provedene evaluacije

Da - Evaluacija procesa

18. Metoda evaluacije

Upitnik, fokus grupa, usporedba eksperimentalna vs. kontrolna skupina, analiza dokumentacije.

19. Evaluatori

Unutarnji i vanjski

20. Najvažniji rezultati evaluacije

Evaluacija programskih aktivnosti provodi se kontinuirano tijekom provedbe programa od strane Lige za prevenciju ovisnosti, a program je do sada dva puta evaluiran i od strane vanjskih nezavisnih evaluatora.

U godini 2017./2018. provedena je vanjska evaluacija programa od strane Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Evaluirane su sljedeće programske aktivnosti (1) trening životnih vještina, (2) preventivne radionice za učitelje (3) predavanja za roditelje, a neki od temeljnih zaključaka navedenih u evaluacijskom izvještaju su:

Trening životnih vještina:

- edukacija vršnjaka edukatora za rad s djecom i mladima u prevenciji raznih problema u ponašanju u raznim se istraživanjima pokazalo vrlo uspješnim preventivnim pristupom;
- korištene su interaktivne i raznolike metode rada i učenja; trening je bio usmjeren na promociju pozitivnih odnosa kroz metode rada treninga i sadržaj;
- uz fokus na usvajanju znanja postoji i snažan fokus na razvoj adekvatnih stavova te razvoj socijalnih i životnih vještina;

- sadržaj radionica je biran te je usklađen s potrebama i mogućnostima polaznika treninga životnih vještina. Provedena procjena zadovoljstva polaznika treninga životnih vještina cjelokupnim treningom je pokazala kako su polaznici treninga općenito jako zadovoljni što su sudjelovali u treningu (95,8%). Isto tako, vrlo su zadovoljni raznim aspektima provedenih radionica, korištenih materijala i metoda rada kao i voditeljima te bi značajan broj njih (95,8%) vrlo rado preporučio sudjelovanje u treningu svojim vršnjacima. Također, značajan dio sudionika smatra da im je sudjelovanje u treningu poboljšalo kvalitetu života, bilo korisno i upotrebljivo za život (70%). Konačno, analiza je pokazala kako je trening značajno unaprijedio znanja polaznika o ilegalnim drogama.

Preventivne radionice za učenike - evaluatorice navode ključne prednosti ove programske komponente: predavanjima je obuhvaćen velik broj učenika, odnosno važne informacije o potencijalnim ovisnostima došle su do velikog broja mladih, sadržaj predavanja biran je u skladu sa specifičnim rizicima određene dobi. Tako su učenici petih razreda slušali o prekomjernom korištenju interneta, učenici šestih razreda su (s obzirom da u toj dobi najčešće počinje eksperimentiranje s cigaretama) slušali o tzv. legalnim drogama dok su teme usmjerene na psihoaktivne tvari i bihevioralne ovisnosti bile rezervirane za učenike sedmih odnosno osmih razreda; predavanja su osmišljena, pripremljena i izvedena na način da su se u obzir uzimali razvojna dob učenika, te njihove specifične potrebe. U skladu s time, predavanja i popratni materijali su bili zanimljivi, atraktivnog izgleda, a prilikom predavanja korištene su različite metode i tehnike; sva su predavanja evaluirana i to na način da se pokušao utvrditi i u inak predavanja u smislu unaprjeđenja znanja, ali i stečeni uvid u subjektivni doživljaj učenika.

Predavanja za roditelje: roditelji su izuzetno zadovoljni održanim predavanjem što nam govori u prilog tome da je tema dobro odabrana, samo predavanje osmišljeno i održano na njima prihvatljiv način uz ugodnu atmosferu i pregršt korisnih savjeta. Evaluatori podržavaju da se i u narednim godinama provodjenja ovog programa (ili njemu sličnih) zadrži rad s roditeljima uz potencijal proširivanja – i u smislu broja obuhvaćenih roditelja i u smislu intenziteta te frekventnosti rada s njima.

Tijekom provedbe programa u 2021. redovito je provedena procesna evaluacija. Procesnom evaluacijom radionica ispituje se zadovoljstvo korisnika/ica pohađanom radionicom, njihova preporuka za unaprjeđenje programa te ocjena rada voditelja/ica aktivnosti. Evaluacija se provodila sa sljedećim korisničkim skupinama - volonterima/kama, učenicima osnovnih škola te roditeljima. Metode prikupljanja informacija su upitnici, kreativne tehnike, usmena evaluacija. Rezultati evaluacija pokazuju iznimno visoko zadovoljstvo svim elementima; smatraju radionice korisnima, primjenjivima, naučili su mnogo toga novoga, svi imaju se teme i koncept, na način vođenja i na način na koji su sudjelovali. Povratne informacije dobivene usmenim putem također su odlične, korisnici su jako zadovoljni uslugama koje Liga pruža, a najbolji pokazatelj njihova zadovoljstva jest velika motivacija za nastavkom sudjelovanja u Liginom aktivnostima.

21. Program je promoviran u okviru medijske kampanje na nacionalnoj i/ili lokalnoj razini

Promoviran: ne

Sadržaj i tijek kampanje:

22. Ukupni proračun programa za jednu godinu provedenja (HRK)

145.778,92

23. Izvori financiranja

Vlastita sredstva (HRK):

Gradsko financiranje (HRK): 50.000,00

Županijsko financiranje (HRK): 5.000,00

Nacionalno financiranje (HRK): 90.778,92

Drugi izvori (HRK):